

PÁRHUZAMOS TÖRTÉNETEK EURÓPÁBAN
PARALLELE GESCHICHTEN IN EURÓPA

Norbert Zabel

A niederseltersi
gyógyforrás
1536-1994

Heinrich Mangold

Der Kurort Füred
am Plattensee
1863

1. A Selters-Balatonfüred projekt (2007)

Számlákkal a német sajtóba

Problémafelvetés

A számla az egyik legkorábban selejtezhető, értéktelen iratfajta. Nem így, ha a számlák 19. századiak. Pl. a reformkori balatonfüredi gyógyfürdő számadási iratai között Wesselényi, Széchenyi, Kossuth, Deák és mások által aláírt szobaszámlákat őrzünk.

A kérdés: lehetséges-e néhány 19. századi gótbetűs számlával a német sajtóba bekerülni. A válasz: lehetséges, de nem árt egy német történész-polgármester segítőkészsége sem.

A balatonfüredi gyógyfürdő monográfiájához anyagot gyűjtve Zákonyi Ferenc Balatonfüred c. könyvében olvastam, hogy a savanyúvizet a 19. században kőkorsókban is árulták. Hogy milyen kőkorsókban, azt csak néhány német nyelvű számlából tudhattam meg. M. Berkowitsch bécsi kereskedő az 1840-es években „selteri” kőkorsókat szállított Pannonhalmán keresztül Balatonfüredre. A számadási iratok alapján kb. 20 ezer kőkorsónak a Füredre való importját állapíthattam meg az 1850 előtti években.

Ismerőseim, főleg múzeológusok, helytörténészek közül többen birtokolnak seltersi kőkorsókat. Van Gogh egyik festményén is ilyen kőkorsókat véltünk felfedezni.

A tihanyi apátság iratai szerint 1837-ig a bécsi Hartmuth-gyárban előállított kőkorsókat importálták. Mivel azokat nem lehetett higiénikusan használni, 1837-től seltersi kőkorsókat hoztak Füredre. Eddigi kutatásaim során csak a 20. század elejéről találtam bizonyítékot arra, hogy Füreden seltersi vizet is árusítottak.

A projekt

„Selter” valójában a Hessen tartományban lévő Selters-Taunus település, amelynek Niederselters nevű részében található az 1536 óta ismert és világhírű gyógyforrás. (Vö. német „Selterswasser“.)

Selters-Taunus honlapjáról nem csak azt állapíthattam meg, hogy a település és a forrás történetének kiváló szakirodalma van, hanem azt is, hogy a szerzők között szerepel dr. Norbert Zabel seltersi polgármester, a helytörténeti egyesület vezetője. Felvettem a kapcsolatot vele, amiben a Seltersben élő magyar származású polgárok is segítettek. Kaptam szakirodalmat tőle, egy kiváló monográfiát is a kőkorsókról, amelyeket a német fazekasközpont, Kannenbäckerland településeinek állítottak elő.

2007 elején léptem kapcsolatba Selters polgármesterével, és 2007 augusztusában már 150 példányt vihettek magukkal Németországba az Alsóörsön nyaraló seltersiek egy kétnyelvű könyvből. Ennek fő címe: Párhuzamos történetek Európában. Első része N. Zabel *A niederseltersi gyógyfor-*

rás 1536-1994 című izgalmas tanulmányát tartalmazza magyarul a füredi olvasók számára, a második része Heinrich Mangold füredi magánorvosnak, a Horváth-ház későbbi tulajdonosának *Der Kurort Füred am Plattensee* c. 1863-ban megjelent írását németül a seltersi olvasók számára. Az LA Könyvtár 4. kiadványa dr. Bóka István balatonfüredi polgármester kétnyelvű előszavával jelent meg. A multikulturális kapcsolatokat és az összehasonlító történetírást is szolgálja ily módon a kötet. Érdekes összehasonlítani két, egymástól távol eső, azonosságokat és különbözőségeket is mutató európai „preindusztriális” vállalkozás történetét. →

H. Mangold művének kiadásával egyúttal elindítottam a 19. századi Balaton vidéki művelődéstörténet újrakiadását.

Idegen szavakat nem szeretek használni. Ami 2007-ben történt a kőkorsók kapcsán, azt a német sajtóban nevezték projektnek.

Sajtóvisszhang, kapcsolatépítés

A Balatonfüredi Napló 2007. márciusi számában *Balatonfüred 19. századi „testvérvárosa”, Selters* címmel írtam a kapcsolatfelvételtől. Sajnos, szorosabb kapcsolat nem létesülhetett a két település között, lévén Balatonfürednek több testvérvárosa. →

Kőkorsók az új LA Könyvtárban címmel interjút készített velem Kellei György, a Napló rovatszerkesztője.

A könyv kiadásáról velem és a Seltersben élő magyar származású Höck házaspárral interjút készített a Club Rádió szerkesztője, Zatkalik András. Rövid hírt közölt a kiadványról a Veszprémi 7 Nap c. hetilap.

2007 decemberében hosszabb, fotókkal illusztrált írásban méltatták a kiadványt a Nassauische Neue Presse c. újságban, amelyet átvett a frankfurti és a rajna-majnai online sajtó. →

Egy kiállítás kapcsán azonosítottam a Dombóvári Múzeum néhány korsóját, amelyekről megállapítottam, hogy azok seltersi kőkorsók a Nassau Hercegség korából. (Ily módon lett belőlem „kőkorsószakértő“.)

Értesítettem a Höhr-Grenzhausen-i Német Kerámiamúzeum igazgatónőjét is a Füredre került seltersi kőkorsókról.

A 2009. január 29-i balatonfüredi könyvbemutatón terveim szerint kb. 50 példányt szétosztunk a könyvből a megjelentek között.

Tanulságok

Egy mára elfeledett európai kapcsolat feltárása elsősorban számlák segítségével vált lehetségessé.

A seltersiek igaz barátsággal fogadták a kiadványt. Dr. Norbert Zabel polgármester úr azt írta, tettünk valamit a német-magyar barátságért, s talán még idegenforgalom is lesz a kiadvány nyomán.

Tanulságos volt számomra, hogy a németeknek nem kellett magyarázni a projekt értelmét, mindent értettek és fontosnak tartották a kapcsolatfelvételt. Azóta engem is megtiszteltek németországi ismerőseim egy seltersi kőkor-sóval.

Van még a tarsolyomban néhány párhuzamos történet...